

ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
62^η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΦΟΙΤΗΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

«Θέση και ρόλος των μη κρατικών δρώντων

στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις.

Μια δικαιοική θεώρηση.»

ΑΠΟ

ΑΝΧΗ (ΠΖ) ΙΛΑΡΙΔΗ ΑΓΓΕΛΟ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ: «Θέση και ρόλος των μη κρατικών δρώντων στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις. Μια δικαιοϊκή θεώρηση.»	ΣΕΛΙΔΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Σκοπός.	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Α» : ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΔΑΔ) - ΕΘΙΜΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΔΑΔ) ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ. [ΔΕΣ/ΜΔΕΣ].	ΣΕΛΙΔΑ
Πεδίο Εφαρμογής των Κανόνων	2
Συνοπτική Παρουσίαση Αρχών και Κανόνων που εφαρμόζονται στις ένοπλες συρράξεις του 21 ου αιώνα. Βασικοί Κανόνες και Αρχές ΔΑΔ.	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Β»: ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ. ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΪΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ	ΣΕΛΙΔΑ
Οι τέσσερις Συνθήκες της Γενεύης του 1949.	4
Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις -Πεδίο ΔΑΔ.	5
Η Προστασία του Ανθρώπου στις Ένοπλες Συρράξεις	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Γ»: ΜΗ ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΔΡΩΝΤΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ. ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΪΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ	ΣΕΛΙΔΑ
Διεθνείς Οργανισμοί - Θέση και Ρόλος στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις:	6
❖ Διακυβερνητικοί Οργανισμοί (IGOs: Intergovernmental Organizations) [Ηνωμένα Έθνη] ✓ Οργανισμοί με συμμετοχή παγκόσμιου εύρους και με περιορισμένους σκοπούς [Ειδικευμένες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών, όπως η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (η Διεθνής	7

<p>Τράπεζα), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO), ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) και η Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τα Πολιτιστικά θέματα (UNESCO)].</p> <p>✓ Οργανισμοί με συμμετοχή περιορισμένου εύρους και με γενικούς σκοπούς.[ο Οργανισμός των Αμερικανικών Κρατών (OAS), ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (OAU), ο Αραβικός Σύνδεσμος και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ενωση (EC/EU), Οργανισμός Ασφαλείας και Συνεργασίας της Ευρώπης (ΟΑΣΕ)].</p> <p>✓ Οργανισμοί με συμμετοχή περιορισμένου εύρους και με περιορισμένους σκοπούς. [η Λατινοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (LAFTA), η Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA) και ο Σύνδεσμος των Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), η Οργάνωση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και η πρώτη Οργάνωση του Συμφώνου της Βαρσοβίας].</p> <p>❖ Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί -Οργανώσεις [(ΜΚΟ) (NGOs: Nongovernmental Organizations)]. [ιδιωτικές διεθνείς οργανώσεις, το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο, η Διακοινοβουλευτική Ένωση, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Βετεράνων, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, η Διεθνής Αμνηστία, η Οργάνωση και η Greenpeace, UNICEF, ΜΜΕ, Ο Ρόλος των ΜΜΕ στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις, Ο Ρόλος των ΜΚΟ και η Αναφερά της Graca Machel, στον ΟΗΕ]</p>	<p>7</p> <p>7</p> <p>7</p> <p>8</p>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Δ»: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	11
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	13

ΘΕΜΑ: Θέση και Ρόλος των Μη Κρατικών Δρώντων στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις. Μια Δικαιϊκή Θεώρηση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο μεγαλύτερος ανθρωπιστής του αιώνα **Jean Pictet** είπε:

« Μην επιφέρεις στον εχθρό περισσότερο κακό από όσο ο πόλεμος καθιστά αναγκαίο»

Ο 20^{ος} αιώνας είδε δύο παγκόσμιους πολέμους, αντιμετώπισε την χρήση πυρηνικών όπλων, ανέχθηκε έναν τεράστιο αριθμό θυμάτων -μάχων κυρίως- που σκοτώθηκαν **σε ένοπλες συγκρούσεις**. Αν και υπήρξε ένας αιώνας πόλεμου, ήταν όμως και ο αιώνας στον οποίο δημιουργήθηκαν οι κυριότερες οικουμενικές ανθρωπιστικές συνθήκες.

Στην εργασία αυτή επιχειρήθηκε να αναλυθεί η θέση, ο ρόλος και οι δραστηριότητες

των μη κυβερνητικών δρώντων στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις. Η ανάλυση αυτή έγινε με βάση τη νομική διάσταση των πραγμάτων, καθόσον μια δικαιοδική θεώρηση αποτελούσε προαπαιτούμενο της διαδικασίας της παρούσης διατριβής και φυσικά διότι αντανακλά πιστότερα τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Μελετώντας λοιπόν την θέση και τον ρόλο που διαδραματίζουν οι Μη Κρατικοί Δρώντες στις σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις, δημιουργήθηκαν προβληματισμοί, για τους οποίους έγινε μια προσπάθεια να δοθεί μια δικαιοδική ερμηνεία. Ερωτήματα όπως, *πως προστατεύεται ο άνθρωπος κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, είναι δυνατόν να κατοχυρωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε αυτές τις δύσκολες καταστάσεις οι οποίες επηρεάζουν την ανθρώπινη ύπαρξη και υπόστασή;* Υπάρχει κάποιος «φορέας», ή «οργανισμός», που να αντιμετωπίζει-επεμβαίνει σε τέτοιου είδους μορφές ένοπλης βίας;

Ουσιαστικά λοιπόν η μελέτη αυτή μας οδηγεί στην αξία και τη σημασία του Διεθνούς Δικαίου (ΔΔ) και πιο συγκεκριμένα του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (ΔΑΔ).

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η διερεύνηση του ρόλου των μη κρατικών δρώντων στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις, στη βάση μιας δικαιοδικής θεώρησης. Ο Ρόλος των οργανώσεων αυτών γίνεται σήμερα πλέον περισσότερο επιτακτικός, αφού η απειλή δεν προέρχεται ή κατευθύνεται μόνο από ένα κράτος σε βάρος ενός άλλου, αλλά δικαιοδικά συνιστά εν

δυνάμει κίνδυνο κυρίως για το σύνολο του υπαρκτού κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Α»

Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) – Εθιμικοί Κανόνες του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (ΔΑΔ) Στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις [ΔΕΣ/ΜΔΕΣ]

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο (ΔΑΔ) -γνωστό και ως δίκαιο του πολέμου ή δίκαιο των ενόπλων συρράξεων- αποτελεί ένα σημαντικό κλάδο του γενικού δημοσίου διεθνούς δικαίου. Είναι κυρίως εθιμικής προέλευσης κι αποτελείται από ένα πλέγμα κανόνων που επιδιώκουν, αφενός, να προστατεύσουν κατά τη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης τα πρόσωπα που δεν μετέχουν ή δεν μετέχουν πια στις εχθροπραξίες δηλαδή τους μαχητές, άμαχους, τραυματίες, ασθενείς, ναυαγούς κι αιχμαλώτους, κι αφετέρου, να περιορίσουν τα μέσα και τις μεθόδους πολέμου, που μπορούν να επιλέγουν τα Μέρη στη σύρραξη.

Πεδίο Εφαρμογής των Κανόνων

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις ενόπλων συρράξεων. Σύμφωνα με το άρθρο 2, κοινό και στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, οι διατάξεις τους εφαρμόζονται στην περίπτωση κηρυγμένου πολέμου ή οποιασδήποτε άλλης ένοπλης σύρραξης, που μπορεί να εκδηλωθεί μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών, ακόμη κι αν η εμπόλεμη κατάσταση δεν αναγνωρίζεται από κάποιο από τα μέρη. Επίσης, οι κανόνες εφαρμόζονται και σε περίπτωση μερικής ή ολικής κατοχής εδάφους ακόμα και αν δεν μεσολάβησε της κατάληψης ένοπλη αντίσταση.

Ο όρος ένοπλη σύρραξη, αν και δεν ορίζεται στις Συμβάσεις της Γενεύης, έχει γίνει αποδεκτό ότι αντανακλά μία πραγματική και όχι μόνο μια νομική κατάσταση. Είναι λοιπόν, κάθε διαφορά που ανακύπτει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα κράτη και οδηγεί στην επέμβαση των ενόπλων δυνάμεών τους, ανεξάρτητα από το πώς την χαρακτηρίζουν τα ίδια. Πρόσφατα επιβεβαιώθηκε αυτή η προσέγγιση και από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην

Γιουγκοσλαβία (ΔΠΔΓ) στην απόφαση του στην υπόθεση CELEBICI, όπου αποφάνθηκε ότι «ένοπλη σύρραξη υπάρχει όποτε καταφεύγουν σε χρήση βίας δύο ή περισσότερα κράτη». Όσον αφορά το πότε αρχίζει και πότε παύει η εφαρμογή του ΔΑΔ, στην ίδια απόφαση το ΔΠΔΓ συνέχισε υποστηρίζοντας ότι το ΔΑΔ εφαρμόζεται από την έναρξη των εχθροπραξιών έως την λήξη τους μετά την υπογραφή γενικής συμφωνίας ειρήνης.

Συνοπτική Παρουσίαση Αρχών και Κανόνων που Εφαρμόζονται στις Ένοπλες Συρράξεις του 21 ου αιώνα

Για να κατανοήσει κανείς το Δίκαιο της Ειρήνης, μέσα σε ένα διεθνές σύστημα πολιτικής ισχύος, είναι απαραίτητο να κατανοήσει το Δίκαιο του Πολέμου. Το σκέλος εκείνο του Διεθνούς Δικαίου, που αναφέρεται σε ένα πραγματικό γεγονός, όπως είναι ο πόλεμος και οι διάφορες μορφές βίας, θα πρέπει να αναλυθεί ιδιαίτερα, αφού έτσι καθίσταται ευκολότερη η αφομοίωση των στοιχείων εκείνων, που συνθέτουν το μεγαλύτερο τμήμα του Διεθνούς Δικαίου, που αφορά στη συμπεριφορά των

υποκειμένων του, στο πλαίσιο της συνύπαρξης και συνεργασίας τους κατά τη διάρκεια της περιόδου ειρήνης.

Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει μια συνοπτική παρουσίαση των Αρχών και των Κανόνων που διέπουν το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο [ΔΑΔ], έτσι ώστε να οροθετηθεί το πεδίο δράσης και να γίνει κατανοητή η πραγματική του αξία στη σύγχρονη συγκυρία.

Οι Βασικές Αρχές που απορρέουν από τον ορισμό του ΔΑΔ είναι:

- Η αρχή της διάκρισης μαχητών /αμάχων (στρατιωτικών /πολιτικών στόχων)
- Η απαγόρευση επίθεσης εναντίον όσων είναι εκτός μάχης (Hors de combat)
- Η απαγόρευση πρόκλησης ανώφελου πόνου
- Η αρχή της αναγκαιότητας (στρατιωτικής αναγκαιότητας)
- Η αρχή της αναλογικότητας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Β»

Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις Προσέγγιση στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο

«Ο πόλεμος, που στις μέρες μας έγινε σύντομος, βίαιος και για πρώτη φορά τρομερός, με την έννοια της ικανότητας ολοκληρωτικής καταστροφής, η εξέλιξη της στρατηγικής και των μεθόδων διεξαγωγής των συγχρόνων συγκρούσεων και η διαπίστωση της αδυναμίας των υφισταμένων κανόνων «εξανθρωπισμού» του πολέμου, οδήγησαν σε μία απόπειρα εκσυγχρονισμού του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και συγκεκριμένα των τεσσάρων Συνθηκών της Γενεύης του 1949. Τα δύο Πρόσθετα Πρωτόκολλα του 1977 απέχουν πολύ από του να χαρακτηρισθούν ικανοποιητικά.»¹

**Πρωτότυπο έγγραφο της 1^{ης}
Σύμβασης της Γενεύης**

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο εφαρμόζεται σε καταστάσεις ένοπλων συρράξεων. Σύμφωνα με το άρθρο 2, κοινό και στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, οι διατάξεις τους εφαρμόζονται στην περίπτωση κηρυγμένου πολέμου ή οποιασδήποτε άλλης ένοπλης σύρραξης, που μπορεί να εκδηλωθεί μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών (π.χ. Κόσσοβο 1999, Αφγανιστάν 2001-02, Ιράκ 2003-04), ακόμη κι αν η εμπόλεμη κατάσταση δεν αναγνωρίζεται από κάποιο από τα εμπόλεμα Μέρη.

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο I του 1977 (άρθρο 1 παρ.4) η έννοια της διεθνούς ένοπλης σύρραξης διευρύνθηκε ώστε να συμπεριλάβει και «ένοπλες συρράξεις κατά τις οποίες λαοί μάχονται κατά της αποικιοκρατικής κυριαρχίας και της ξένης κατοχής και κατά των φυλετικών καθεστώτων,

ασκώντας το δικαίωμά τους για αυτοδιάθεση, όπως αυτό διαλαμβάνεται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στη Διακήρυξη των Αρχών του διεθνούς δικαίου που αφορά τις φιλικές σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών». (Ισραήλ/ ΟΑΠ, Μαρόκο / Δυτ. Σαχάρα (Σαχαρούι). Στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις τυγχάνει εφαρμογής το σύνολο των κανόνων του ΔΑΔ.

«Η μη σαφής διάκριση μεταξύ των διαφόρων τύπων συγκρούσεων, η πάντοτε δυνατή περίπτωση συνύπαρξης διαφόρων τύπων στην ίδια σύγκρουση, η δυνατότητα

¹ «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο» Κ. Χατζηκωνσταντίνου [Σελ. 20]

της ακολουθίας του ενός τύπου από έναν άλλο και η επιφύλαξη ότι ίσως η ασάφεια των διακρίσεων τεχνητά διατηρείται για πολιτικούς λόγους, σαφώς οδηγούν στην απαίτηση της συμπλήρωσης και της) ολοκλήρωσης του νομικού πλαισίου.»²

Το ΔΑΔ εφαρμόζεται, όμως, και σε περιπτώσεις πολεμικής κατοχής. Οι σχετικές ρυθμίσεις καταγράφονται στην τέταρτη Σύμβαση της Χάγης του 1907 και στην τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης του 1949. Η κινητοποίηση των σχετικών κανόνων του Δικαίου των Ενόπλων Συρράξεων εφαρμόζονται και σε περίπτωση μερικής ή ολικής κατοχής εδάφους, ακόμα και αν μεσολάβησε της κατάληψης ένοπλη αντίσταση (Τουρκία / Κύπρος, Ισραήλ / Παλαιστινιακά Εδάφη, ΗΠΑ, ΗΒ κ.α. / Ιράκ)³

Πριν προχωρήσουμε στη νομική ρύθμιση του πολέμου («Jus in bello»), επιβάλλεται να ασχοληθούμε με την ίδια τη νομιμότητα της προσφυγής σ' αυτόν («Jus ad bellum»). Παλαιότερα, είχε μεγαλύτερη σημασία, αφού ένας πόλεμος χαρακτηριζόταν «νόμιμος», μόνον εφ' όσον είχε την έγκριση της Εκκλησίας. Σήμερα η σχέση μεταξύ των δύο όρων είναι απόλυτα διακριτή. Οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, που ελέγχουν τη νομιμότητα προσφυγής στη βία, και οι κανόνες, με τους οποίους το Διεθνές Δίκαιο ρυθμίζει τη διεξαγωγή των εχθροπραξιών, μόλις αυτές αρχίσουν, ανεξάρτητα αν η προσφυγή σ' αυτές είναι νόμιμη ή όχι, αποτελούν δύο ξεχωριστές ενότητες με διαφορετικούς στόχους και προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

Τα δύο αυτά παράλληλα συστήματα κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, παρά το ότι πολλές φορές παρατηρείται να λειτουργούν ταυτόχρονα πάνω στο ίδιο γεγονός, διακρίνονται μεταξύ τους σαφώς και ορθό είναι να εξετάζονται χωριστά, αφού δεν είναι δυνατόν να γίνει δεκτό ότι η επίκληση του ενός εξαρτάται από την εφαρμογή του άλλου.

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο έχει δύο κλάδους: το Δίκαιο της Γενεύης που προσπαθεί να διαφυλάξει το στρατιωτικό προσωπικό που δεν λαμβάνει πλέον μέρος στη μάχη και τα άτομα που δεν αναμειγνύονται ενεργά στις εχθροπραξίες, ειδικότερα τους αμάχους, και το Δίκαιο της Χάγης, που θέτει κανόνες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εμπολέμων στη διεξαγωγή των στρατιωτικών επιχειρήσεων και περιορίζει τα μέσα βλάβης των αντιπάλων. Οι δύο αυτοί κλάδοι δεν διακρίνονται πλήρως μεταξύ τους, συχνά επικαλύπτονται και, με την υιοθέτηση των Πρόσθετων Πρωτοκόλλων του 1977, η διάκριση των δύο κλάδων απέκτησε ιστορική σημασία και έχει διδακτική μόνο αξία.⁴

Η εξέλιξη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου υπήρξε αργή, ατελής, βασανιστική, συχνά μη αποτελεσματική και σίγουρα αφήνει τεράστια περιθώρια βελτίωσης και συμπλήρωσης. Οι εντάσεις του Ψυχρού Πολέμου και η αποτυχία της ύφεσης δεν έδωσαν τις απαραίτητες εκείνες προϋποθέσεις ώστε να αναπτυχθεί ένα πληρέστερο και αποτελεσματικότερο corpus δικαίου. Η χαλάρωση της έντασης μεταξύ Ανατολής/Δύσης και η αναγνώριση του προβλήματος του χάσματος μεταξύ Βορρά/Νότου δημιουργούν συνθήκες για επαναπροσδιορισμούς και συμπληρώσεις. Υπάρχουν περιοχές που ακόμη δεν καλύπτονται νομικά, όπως και καταστάσεις όπου η ατομία δεν ξεπεράσθηκε.

Οι τέσσερις Συνθήκες της Γενεύης του 1949⁵

Η προεργασία που η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού είχε πραγματοποιήσει από το 1912 χρησιμοποιήθηκε σαν βάση στη διπλωματική σύνοδο

² Θ. Κουλουμπής: «Τύποι πολέμων, προσδιορισμός και προστασία των αμάχων πληθυσμών» στο **Στ. Περγάκης** (εκδ.) : Το νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συρράξεων, Τα Πρωτόκολλα της Γενεύης του 1977, Α. Σάκκουλας, 7 Αθήνα 1989, σελ. 43 επ.

³ «Η Διεθνής Κοινότητα σε κίνηση. Συμβολές στη Μνήμη Γεώργιου Τενενκίδη.» **Στ. Περγάκης/ Μ.-Ντ. Μαρούδα**, (σελ. 305, 306)

⁴ «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο» **Κ. Χατζηκωνσταντίνου** [Σελ. 26]

⁵ «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο» **Κ. Χατζηκωνσταντίνου**

της Γενεύης του 1949 και είχε σαν αποτέλεσμα την υιοθέτηση των τεσσάρων σημαντικότερων Συνθηκών:

- Πρώτη Συνθήκη: για τη βελτίωση της θέσης τραυματιών και ασθενών των ενόπλων δυνάμεων σε εκστρατεία.
- Δεύτερη Συνθήκη: για τη βελτίωση της θέσης τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των κατά θάλασσα ενόπλων δυνάμεων.
- Τρίτη Συνθήκη: για τη μεταχείριση αιχμαλώτων πολέμου
- Τέταρτη Συνθήκη: για την προστασία των αμάχων σε καιρό πολέμου.

Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις -Πεδίο Εφαρμογής ΔΑΔ

Οι σύγχρονες ένοπλες συρράξεις διακρίνονται σε 3 κύριες κατηγορίες, τις Διεθνείς, τις Μη Διεθνούς Χαρακτήρα και τις Διεθνοποιημένες. Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο Ι κωδικοποίησε αφενός προϋπάρχοντες κανόνες διεθνούς εθιμικού δικαίου αλλά και έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία νέων εθιμικών κανόνων. Οι πρακτικές που συλλέχθηκαν στα πλαίσια της μελέτης φανερώνουν πόσο επηρέασε το Πρόσθετο Πρωτόκολλο Ι τα κράτη στις διεθνείς και διεθνείς μη ένοπλες συρράξεις. Συγκεκριμένη έρευνα έδειξε ότι οι βασικές αρχές του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι έχουν τύχει ευρείας αποδοχής, ευρύτερης από αυτή που δείχνει ο πίνακας των επικυρώσεων του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

Η Προστασία του Ανθρώπου στις Ένοπλες Συρράξεις⁶

Σύμφωνα με την κλασσική θεωρία του Διεθνούς Δικαίου, το άτομο προστατεύεται από δύο ξεχωριστά νομικά συστήματα: **Τα ανθρώπινα δικαιώματα που εφαρμόζονται κατ' αρχήν σε περίοδο ειρήνης και το Ανθρωπιστικό Δίκαιο των ενόπλων συρράξεων που εφαρμόζεται κατ' εξοχήν σε περίοδο πολέμου.** Το πρώτο κάνει την διεθνή εμφάνισή του με την «Κοινωνία των εθνών» υπό τη μορφή προστασίας των μειονοτήτων και τελειοποιείται με τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ, την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την τελική πράξη του Ελσίνκι και άλλες συναφείς διεθνείς και περιφερειακές συμβάσεις. Το δεύτερο, παραδοσιακά αποκαλούμενο Jus in bello, έχει σαν αφετηρία τις Συμβάσεις της Χάγης που συμπληρώθηκε από τις 4 ανθρωπιστικές Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 και τα δύο πρόσθετα Πρωτόκολλα στις συμβάσεις αυτές του 1977.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Γ»

Μη Κρατικοί Δρώντες Στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις. Μια Δικαιϊκή Θεώρηση

Οι διεθνείς θεσμοί διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: **τους Διακυβερνητικούς Οργανισμούς (IGOs: Intergovernmental Organizations) και στους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (NGOs: Nongovernmental Organizations).**

Οι **διακυβερνητικοί οργανισμοί**, όπως υποδηλώνει και η ονομασία τους, είναι θεσμοί που μέλη τους είναι επίσημοι αντιπρόσωποι κυβερνήσεων διαφόρων εθνών-κρατών. Ο πιο γνωστός θεσμός διακυβερνητικού οργανισμού είναι τα **Ηνωμένα Έθνη.**

⁶ Le Nouveau Droit To Ne~ Intern A Tio N Ai Humanit Aire Διεθ Νες Av Θ Ρωπι Applicable Aux Conflits Armes. Les Protocoles De Geneve De 1977 (Editeur: S. Perrakis) Publications Avt. N. Sakkoulas A Την Es-Komoti N I 1989 [Το Νεο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο Των Ενόπλων Συρραξεων. Τα Πρωτοκολλα Της Γενευης Του 1977. Επιμέλεια: ΣΤ. Περράκης. Εκδόσεις Avt. N. Σάκκουλας. Αθήνα-Κομοτηνή 1989]- Αριστέιδης Καλογερόπουλος-Στρατής (Σελ.35)

Οι **Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί**, που είναι επίσης γνωστοί και ως ιδιωτικές διεθνείς οργανώσεις, συγκροτούνται από ιδιωτικές ομάδες με επιστημονικό, πολιτιστικό, φιλανθρωπικό, θρησκευτικό, τεχνικό, πολιτικό ή οικονομικό προσανατολισμό. Δεν συνεπάγονται όμως άμεση κρατική συμμετοχή. Παραδείγματα μη κυβερνητικών οργανισμών είναι το **Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο**, η **Διακοινοβουλευτική Ένωση**, η **Παγκόσμια Ομοσπονδία Βετεράνων**, ο **Διεθνής Ερυθρός Σταυρός**, η **Διεθνής Αμνηστία** και η **Οργάνωση Greenpeace**. Παρατηρείται μια σταθερή αύξηση του αριθμού και του πεδίου δράσης τόσο των διακυβερνητικών οργανισμών όσο και των μη κυβερνητικών οργανισμών. Οι πιο αξιόπιστες προβλέψεις δείχνουν ότι το φαινόμενο της διεθνούς θεσμοποίησης θα συνεχίσει να αυξάνεται στο προβλεπτό μέλλον.

Διακυβερνητικοί Οργανισμοί (IGOs: Intergovernmental Organizations) [Ηνωμένα Έθνη]

Οργανισμοί με συμμετοχή παγκόσμιου εύρους και με περιορισμένους σκοπούς [Ειδικευμένες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών, όπως η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (η Διεθνής Τράπεζα), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO), ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) και η Οργάνωση των

Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τα Πολιτιστικά θέματα (UNESCO)]

Οργανισμοί με συμμετοχή περιορισμένου εύρους και με γενικούς σκοπούς [ο Οργανισμός των Αμερικανικών Κρατών (OAS), ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (OAU), ο Αραβικός Σύνδεσμος και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση (EC/EU) , Οργανισμός Ασφαλείας και Συνεργασίας της Ευρώπης (ΟΑΣΕ)]

Διακυβερνητικοί Οργανισμοί (IGOs: Intergovernmental Organizations) Οργανισμοί με συμμετοχή περιορισμένου εύρους και με περιορισμένους σκοπούς

[η Λατινοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (LAFTA), η Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA) και ο Σύνδεσμος των Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), η Οργάνωση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και η πρώην Οργάνωση του Συμφώνου της Βαρσοβίας].

Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί (NGOs: Nongovernmental Organizations) [ιδιωτικές διεθνείς οργανώσεις,

το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο, η Διακοινοβουλευτική Ένωση, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Βετεράνων, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, η Διεθνής Αμνηστία, η Οργάνωση Greenpeace και η UNICEF]

Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί -Οργανώσεις [(ΜΚΟ) (NGOs: Nongovernmental Organizations)]

Ο όρος αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία, οι οποίες δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς αλλά στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Χρησιμοποιήθηκε αρχικά **στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ**. Ακριβής ορισμός του δεν υπάρχει.

Οι σκοποί των ΜΚΟ είναι κυρίως ανθρωπιστικοί και αφορούν περιβαλλοντικά ή κοινωνικά προβλήματα όπως η φτώχεια, ο ρατσισμός, το περιβάλλον κ.λ.π. Από τις πρώτες ΜΚΟ ήταν ο **Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, ενώ στην Ελλάδα η μεγαλύτερη ΜΚΟ είναι πιθανώς η Αλληλεγγύη της Εκκλησίας της Ελλάδος**. Για λόγους οικονομίας θα αναφερθούμε στις πιο σημαντικές.

Το **Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου** είναι ένα διεθνές ανθρωπιστικό κίνημα με περίπου 97 εκατομμύρια εθελοντές σε όλο τον κόσμο. Άρχισε την προστασία της ανθρωπίνης ζωής και υγείας, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ο σεβασμός για το ανθρώπινο όν, και για την πρόληψη και ανακούφιση του ανθρωπίνου πόνου, χωρίς καμία διάκριση βάσει εθνικότητας, φυλής, φύλου,

Το Κίνημα περιλαμβάνει τη **Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, τη Διεθνή Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου και τους Εθνικούς Συλλόγους** με παρουσία και δραστηριότητες σε 186 χώρες.

Από τους πιο γνωστούς ΜΚΟ, είναι η **Διεθνής Αμνηστία**, είναι ένα παγκόσμιο, ανεξάρτητο κίνημα εθελοντών που αγωνίζεται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όραμα είναι ένας κόσμος όπου όλοι οι άνθρωποι θα απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Βασικές αξίες η αλληλεγγύη σε παγκόσμιο επίπεδο, η αμεροληψία και η διαφάνεια, η δημοκρατία και ο αμοιβαίος σεβασμός.

Οργάνωση Greenpeace, UNICEF, είναι από τις πιο γνωστές ΜΚΟ.

Επίσης ως μη κρατικούς δρώντες μπορούμε να αναφέρουμε τους εξής:

- Τις Πολυεθνικές Εταιρίες.
- Τις Εθνοτικές Ομάδες.
- Τις Θρησκευτικές Ομάδες και Κινήματα.
- Τις Σύγχρονες Μορφές Πειρατείας,
- Το Μισθοφορισμός
- Την Τρομοκρατία -Τρομοκρατικές Πράξεις.
- Τα ΜΜΕ. Για λόγους οικονομίας χρόνου θα αναφερθούμε στο συγκεκριμένο δρώντα, ο οποίος τελευταία κυριαρχεί δυναμικά.

Ο Ρόλος των ΜΜΕ στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις

Η δυνατότητα μετάδοσης της είδησης (εικόνα – ήχος) άμεσα, σε ολόκληρο τον πλανήτη, δίνει άλλες διαστάσεις. Τα παγκόσμια τηλεοπτικά δίκτυα, όπως το CNN, REUTERS, ALJAZEERA, κ.α, έχουν τεράστιες δυνατότητες να μεταφέρουν το γεγονός οπουδήποτε κρίνουν απαραίτητο.

Οι ενέργειες πχ ενός στρατιώτη σε ένα οδόφραγμα ή σε κάποιο άλλο σημείο μπορούν και έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην κοινή γνώμη.

Μια απλή πράξη μπορεί να γίνει η εικόνα ενός πολέμου, όπως έγινε με το μικρό κορίτσι που έτρεχε γυμνό και με μεγάλα εγκαυματα στο Βιετναμ μετά από τη χρήση βομβών ναπάλμ. Στη Βοσνία υπήρξαν 3.000 δημοσιογράφοι στο έδαφος σε όλη τη διάρκεια του πολέμου και ήταν

γρηγορότεροι από τους στρατιώτες ή τους δορυφόρους του ΝΑΤΟ. Στον πρόσφατο πόλεμο του 2003 στο Ιράκ, υπήρξαν περίπου 810 ενσωματωμένοι δημοσιογράφοι με τις δυνάμεις της συμμαχίας και παραπάνω από 3.000 πολεμικοί ανταποκριτές.

Ο Ρόλος των Μη Κρατικών Δρώντων Στις Σύγχρονες Ένοπλες Συρράξεις είναι πραγματικά ουσιαστικός και έχει να επιδείξει μια σειρά από δραστηριότητες για την διασφάλιση ή μη της διεθνούς ειρήνης. Στη διατριβή αναλυθήκαν Ένοπλες Συρράξεις όπως: **στον Πόλεμο της Κορέας, στους Αραβο-Ισραηλινούς Πολέμους, στην Ινδο-Πακιστανική Σύγκρουση, στον Πόλεμο Ιράν-Ιράκ, στον Πόλεμος του Κόλπου, στην Κύπρο** κ.α. Για την οικονομία του χρόνου θα αναφερθώ ενδεικτικά στη κρίση **Σουδάν Νταρφούρ**.

Εμφύλια ένοπλη σύρραξη που ξεκίνησε το **2002**, ανάμεσα σε δύο τότε **αντάρτικες ομάδες** και τον στρατό του Σουδάν) **μη διεθνούς χαρακτήρα** όπως έχει αναγνωρισθεί σε ειδικές συμφωνίες, Ειδική Έκθεση ΟΗΕ για το Σουδάν/Νταρφούρ). Το 2004 υπογράφεται συνθήκη ειρήνης ανάμεσα στην κυβέρνηση και συνασπισμό **αντάρτικων ομάδων**. Μία ομάδα παραμένει εκτός της συμφωνίας και εξακολουθεί να μάχεται την κυβέρνηση. Στο Σουδάν δραστηριοποιείται ειρηνευτική δύναμη της African Union. Οι ΗΠΑ αρνούνται την αποστολή δύναμης των Η.Ε. Παρατηρείται ένταση των εχθροπραξιών ανάμεσα σε κυβερνητικές δυνάμεις στο Νταρφούρ και τη National Redemption Force που δεν υπέγραψε τις συμφωνίες ειρήνης. Οι ΗΠΑ όρισαν νέο απεσταλμένο του ΥΠΕΞ Νάτσιο Andrew το 2006. Τον Οκτώβριο, ανοίγει νέο μέτωπο, με μεγάλη σφαγή στο Νότιο Σουδάν (χριστιανικό), αυτή τη φορά. Κανένας δεν έχει αναλάβει την ευθύνη, αλλά ενοχοποιείται ο Lord Resistance Army, **αντάρτικη ομάδα** που υποστηρίζεται από κυβέρνηση του Σουδάν και δραστηριοποιείται στην Βόρεια Ουγκάντα, **διάσημος για την στρατολόγηση παιδιών**, πράξεις των οποίων ερευνά το ΔΠΔ. Οι ίδιοι αρνούνται την ευθύνη.

Τα παιδιά στο Νταρφούρ του Σουδάν υφίστανται τις συνέπειες μιας εμφύλιας σύρραξης. Πάνω από 1 εκατομμύριο άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τα σπίτια τους. Ολόκληρα χωριά έχουν ερημωθεί και χιλιάδες έχουν σκοτωθεί. Δεν υπάρχει νερό και σκηνές. Οι ασθενείς απειλούν τη ζωή χιλιάδων παιδιών.

Η UNICEF⁸ βρέθηκε αμέσως στην περιοχή της κρίσης παρέχοντας ιατρικά εφόδια, φάρμακα, καθαρό νερό και εγκαθιστώντας τουαλέτες. Ξεκίνησε επίσης εμβολιασμούς κατά της ιλαράς - της πιο θανατηφόρας από όλες τις ασθένειες που μπορούν να προληφθούν.

Στόχος 2.260.000 παιδιά, από αυτά θα σωθούν τουλάχιστον 50.000 παιδιά που διαφορετικά θα πέθαιναν.

Σε αυτό το σημείο κρίνω σκόπιμο να σας παραθέσω κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία στα οποία φαίνεται ο ρόλος των ΜΚΟ, από την αναφορά στο ΟΗΕ, τέλη του 93 της **Graca Machel⁹**. Η Graca Machel υπηρέτησε ως Υπουργός Εκπαίδευσης στην πρώτη κυβέρνηση μετά την ανεξαρτησία της **Μοζαμβίκης**. Είναι Πρόεδρος του Ιδρύματος για την Κοινοτική Ανάπτυξη και του Εθνικού Οργανισμού για το Παιδί. Έχει συνεργαστεί στενά με πολλές οργανώσεις του ΟΗΕ και βραβεύτηκε με το Μετάλλιο Nansen, σε αναγνώριση της εξέχουσας προσφοράς της στα παιδιά και στους πρόσφυγες.

«Είχα το προνόμιο να μου δοθεί η ευκαιρία να συντάξω μια έκθεση για ένα θέμα που πιστεύω ότι είναι θεμελιώδες για την ανθρωπότητα. **Στην περασμένη δεκαετία,**

⁷ Για το ζήτημα αυτό βλ. αντί άλλων **Στ. Περράκη**, Η πολεμική κατοχή στο σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο τ. Α', Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα -Κομοτηνή 1990, ιδίως σελ 35

⁸ www.unesco.org/4-1-2010

⁹ www.unesco.org

δύο εκατομμύρια παιδιά σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων. Τριπλάσιος αριθμός τραυματίστηκε σοβαρά ή έμεινε με μόνιμες αναπηρίες. Εκατομμύρια άλλα παιδιά αναγκάστηκαν να γίνουν μάρτυρες αγριοτήτων ή και να συμμετέχουν σε αυτές».

Στο Σεράγεβο, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, 55% των παιδιών έχουν πυροβοληθεί, 66% έχουν βρεθεί σε τέτοια κατάσταση που πίστεψαν ότι θα πεθάνουν ενώ 29% νιώθουν "αβάσταχτη θλίψη".

Στην Αγκόλα, 66% των παιδιών έχουν δει ανθρώπους να δολοφονούνται και 67% έχουν δει ανθρώπους να βασανίζονται, να τους χτυπούν ή να πληγώνονται.

Στη Ρουάντα, 56% έχουν δει παιδιά να σκοτώνουν ανθρώπους, σχεδόν 80% έχουν χάσει οικογενειακά μέλη και 16% έχουν αναγκαστεί να κρυφτούν κάτω από πτώματα. Περισσότερο από 60% των παιδιών της Ρουάντα που ερωτήθηκαν σχετικά, απάντησαν ότι δεν τα ένοιαζε αν θα προλάβαιναν να μεγαλώσουν

Ένα εννιάχρονο κορίτσι από τη **Λιβερία** ανέφερε: "Είδα 10 με 20 ανθρώπους πυροβολημένους, οι περισσότεροι γέροι άνθρωποι που δεν μπορούσαν να περπατήσουν γρήγορα. Πυροβόλησαν το θείο μου στο κεφάλι και τον σκότωσαν. Μετά ανάγκασαν τον πατέρα μου να του βγάλει τα μυαλά και να τα πετάξει σε κάτι νερά εκεί κοντά. Μετά τον έκαναν να βγάλει τα ρούχα του και να προχωρήσει σε ερωτική πράξη με ένα πτώμα σε αποσύνθεση. Μετά βίασαν την ξαδέρφη μου που ήταν μόνο εννιά χρόνων".

Στη Ρουάντα μόνο, μέχρι το τέλος του 1994, περισσότερα από 100.000 παιδιά είχαν χωριστεί από τις οικογένειές τους, *ο μεγαλύτερος αριθμός παιδιών που έχει καταγραφεί από τη UNICEF, από το 1946 που ιδρύθηκε.*

Στην Καμπότζη, ο μεγάλος αριθμός ζώων που χάθηκαν κάτω από την **κυριαρχία των Κόκκινων Χμερ** άφησε ακόμη λιγότερους ενήλικες για να φροντίζουν τα παιδιά, σε μια χώρα όπου ο μισός πληθυσμός είναι κάτω από την ηλικία των 15 ετών. Η διάλυση των οικογενειών στην Καμπότζη οδήγησε σε τεράστια αύξηση των ρυθμών εγκληματικότητας, χρήσης ναρκωτικών και παιδικής πορνείας.

Στη Ρουάντα, ο Ερυθρός Σταυρός, η UNICEF, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες και άλλοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί έχουν συνεργαστεί με εταιρεία για να καταχωρήσουν φωτογραφίες και προσωπικά στοιχεία εκτοπισμένων παιδιών. Κατόπιν, τα διανέμουν στους προσφυγικούς καταυλισμούς σε μια προσπάθεια να επανενώσουν τις οικογένειες.

"Μια από τις πιο ανησυχητικές τάσεις στις εμπόλεμες συρράξεις είναι η συμμετοχή των παιδιών ως στρατιώτες", διακηρύσσει η έκθεση της Graca Machel. *Παιδιά κάτω των 15 ετών υπηρετούν σε τακτικές ή παραστρατιωτικές δυνάμεις σε τουλάχιστον 25 εμπόλεμες ζώνες και εκτιμάται ότι περίπου 200.000 παιδιά στρατιώτες κάτω των 16 ετών ήταν μαχητές μέσα στο 1988.* Γενικά, τα παιδιά στρατιώτες είναι στατιστικά αόρατα καθώς οι κυβερνήσεις και οι αντίπαλές τους στρατιωτικές δυνάμεις αρνούνται ή υποβαθμίζουν το ρόλο τους.

Μια σειρά 24 μελετών για παιδιά στρατιώτες, που κάλυπταν συρράξεις τα τελευταία 30 χρόνια, παρουσιάζει ξεκάθαρα ότι δεκάδες χιλιάδες παιδιά κάτω των 10 ετών έχουν στρατολογηθεί σε στρατούς σε όλο τον κόσμο. **Στη Λιβερία,** παιδιά σχεδόν επτά ετών βρέθηκαν στη δίνη του πολέμου ως μαχητές, ενώ στην Καμπότζη, μια έρευνα ανάμεσα σε τραυματισμένους στρατιώτες έδειξε ότι το 20% ήταν από 10 έως 14 ετών όταν στρατολογήθηκαν. **Στη Σρι Λάνκα,** από τους **180 αντάρτες Τίγρεις Ταμίλ** που σκοτώθηκαν από χτύπημα της κυβέρνησης, περισσότεροι από τους μισούς

ήταν έφηβοι και 128 ήταν κορίτσια. Συγκεκριμένες στατιστικές είναι δύσκολο να υπάρξουν καθώς οι περισσότερες **στρατιωτικές οργανώσεις** δεν θέλουν να παραδεχτούν τη χρήση των παιδιών ως στρατιώτες.

Σύμφωνα με την έκθεση, παιδιά συχνά επιστρατεύονται βίαια από γείτονές τους όπου οι τοπικές στρατιωτικές αρχές υποχρεούνται να στρατολογήσουν συγκεκριμένο αριθμό ατόμων. **Στο Σουδάν**, παιδιά σχεδόν 12 ετών αρπάζονται μέσα από τα λεωφορεία και τα αυτοκίνητα. **Στη Γουατεμάλα**, νέοι έχουν απαχθεί από τους δρόμους και τα σπίτια τους. Στη δεκαετία του 80, ο Αιθιοπικός στρατός εφάρμοσε μια διαδικασία "σκούπας", στρατολογώντας αγόρια, **ως μαχητές**, από ποδοσφαιρικά γήπεδα, αγορές, θρησκευτικές γιορτές ή στο δρόμο τους για το σχολείο.

Η έκθεση τονίζει το γεγονός ότι τα παιδιά συχνά κακοποιούνται ώστε να γίνουν σκληρότερα και να τα καταστήσουν πιο ανελέητους στρατιώτες. Σε συρράξεις, παιδιά έχουν υποχρεωθεί να προβούν σε ωμότητες εναντίον των οικογενειών τους. **Στη Σιέρα Λεόνε**, για παράδειγμα, **το Ενωμένο Επαναστατικό Μέτωπο** ανάγκασε τα παιδιά που είχε συλλάβει να λάβουν μέρος σε βασανιστήρια και εκτελέσεις συγγενών τους και μετά από αυτό μεταφέρθηκαν σε γειτονικά χωριά για να επαναλάβουν τις αγριότητες.

Για τα κορίτσια η στρατολόγηση σημαίνει απευθείας δρόμος για τη σεξουαλική δουλεία. Η έκθεση επισημαίνει ότι στην **Ουγκάντα** για παράδειγμα, τα νέα κορίτσια που απήχθησαν από τις επαναστατικές δυνάμεις συνήθως χωρίζονταν και παραδίδονταν στους στρατιώτες για να τους υπηρετούν ως σύζυγοι.

Στο Αφγανιστάν, την Αγκόλα και την Καμπότζη έχει σημειωθεί το 85% των θυμάτων προέρχεται από ναρκοπέδια. Ακόμη περισσότερο, τα παιδιά της **Αφρικής** ζουν στην πιο επιβαρυνμένη από νάρκες ήπειρο, με περίπου 37 εκατομμύρια νάρκες θαμμένες στο έδαφος τουλάχιστον 19 χωρών. Στην **Αγκόλα** μόνο, εκτιμάται ότι υπάρχουν 10 εκατομμύρια νάρκες και εξαιτίας τους 70.000 ακρωτηριασμένοι πολίτες από τους οποίους 8.000 είναι παιδιά. Από το Μάιο του 1995, τα παιδιά υπολογίζεται ότι είναι τα μισά από τα 100.000 θύματα από τις νάρκες κατά προσωπικού που βρίσκονται στη Ρουάντα.

Από τότε που ξέσπασε ο πόλεμος στα **Βαλκάνια** το 1992, εκτιμάται ότι περισσότερες από 20.000 γυναίκες και κορίτσια έχουν βιαστεί. Στη **Ρουάντα**, ανάμεσα στον Απρίλιο του 1994 -95, περισσότερα από 15.700 κορίτσια και γυναίκες βιάστηκαν.

Παρότι μένουν πολλά ακόμη να γίνουν, έχουν σημειωθεί κάποιες επιτυχίες. Στο **Περού**, για παράδειγμα, οι αναγκαστικές στρατολογήσεις μειώνονται συνεχώς αισθητά στις περιοχές όπου η εκκλησία αποκήρυξε τη συγκεκριμένη πρακτική. Και στη **Μιανμάρ**, οι διαμαρτυρίες από τις **οργανώσεις παροχής βοήθειας** οδήγησαν στην ελευθέρωση των αγοριών που είχαν στρατολογηθεί βίαια από ένα προσφυγικό καταυλισμό. Στο **Σουδάν**, οι ανθρωπιστικές οργανώσεις διαπραγματεύονται συμφωνίες με τα αντιμαχόμενα μέρη για να αποτραπεί η στρατολόγηση παιδιών.

Όταν η απειλή βίας κρατά τα κορίτσια μακριά από το σχολείο, συστήνεται η χρήση ελαστικών συστημάτων διδασκαλίας εξ αποστάσεως. Η διδασκαλία εξ αποστάσεως παντρεύει ακουστικά μέσα με τυποποιημένα υλικά και δημιουργήθηκε από τη **UNICEF και την UNESCO**. Αυτές οι μέθοδοι έχουν επίσης αποδειχτεί επιτυχείς σε προσφυγικούς καταυλισμούς.

Η UNICEF έχει διαθέσει στο IPAK (μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 2003) πάνω από 150.000.000 δολάρια.

Η UNICEF έστειλε σχεδόν 24 εκατομμύρια δόσεις εμβολίων (διαφόρων τύπων). Γίνεται επίσης αποκατάσταση σε κέντρα υγείας και παροχή σε ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό.

Υπολογίζεται ότι ευεργετήθηκαν περίπου 4.200.000 παιδιά κάτω των 5 ετών και 700.000 έγκυες γυναίκες.

Η **UNESCO** υποστήριξε με παροχή εκπαιδευτικού υλικού πάνω από 8.500 δημοτικά σχολεία. Μόνο μέσα στο Ιράκ τυπώθηκαν και διανεμήθηκαν έως 10,2 εκατομμύρια βιβλία (133 τίτλοι), 11 εκατομμύρια από γειτονικές χώρες, και ακόμα 25 εκατομμύρια μέχρι το τέλος του χρόνου. Επισκευάστηκαν 162 σχολεία ενώ ολοκληρώνεται η αποκατάσταση άλλων 61 και εκατοντάδες ακόμα μελετώνται.

Η UNICEF εξακολουθεί να παραδίδει 9-11 εκατ. λίτρα νερού κάθε ημέρα σε Βαγδάτη, Μοσούλη και Κιρκούκ, σε πάνω από 500.000 κατοίκους σε ημερήσια βάση. Έχουν αποκατασταθεί ή είναι υπό επισκευή 73 κέντρα άντλησης ενώ σχεδιάζονται οι επισκευές για άλλα τόσα. Η UNICEF βοηθά το Δήμο της Βαγδάτης να εγκαταστήσει 3

νέα κέντρα επεξεργασίας νερού και να επισκευάσει ακόμα 60 ώστε να ωφεληθούν 1.000.000 άνθρωποι. Αντίστοιχες προσπάθειες γίνονται και σε άλλες περιοχές της χώρας όπου υπάρχει ανάγκη

Καταλήγοντας θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι στους **Μη Κυβερνητικούς Δρώντες** ανήκουν τόσο ο ΟΗΕ, η UNICEF και η UNESCO, όσο και οι αντάρτες, παραστρατιωτικές οργανώσεις, οι πειρατές κλπ. Βλέπουμε λοιπόν την διαφορετική δράση του καθενός. Βέβαια πάντοτε δοκιμάζεται η λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων όλων των οργανώσεων και εδώ είναι ίσως το κρισιμότερο και πλέον επίκαιρο ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Δ» **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

Η Διπλωματία και οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι δυο βασικοί πυλώνες της εξωτερικής πολιτικής. **Πως λοιπόν οι παραπάνω πυλώνες μπορούν να συνεισφέρουν εποικοδομητικά και να διασφαλίσουν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, στις ευαίσθητες και ευπαθείς περιοχές του πλανήτη;**

Τελικά εξαντλούνται όλες οι ειρηνικές μέθοδοι για την επίλυση προβλημάτων και κρίσεων σε πολιτικό, οικονομικό, διπλωματικό ή άλλο επίπεδο, πριν χρησιμοποιηθεί η βία;

Το νέο περιβάλλον ασφάλειας φαίνεται ρευστό και ευάλωτο. Στο χώρο αυτό διαδραματίζουν ενεργό ρόλο και οι **Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις**, αφού η ικανότητα του **ΟΗΕ** και των λοιπών **Διεθνών Διακυβερνητικού Επιπέδου Οργανισμών**, να βοηθήσουν αλλά και να τηρήσουν ουδέτερη στάση αμφισβητείται διαρκώς.

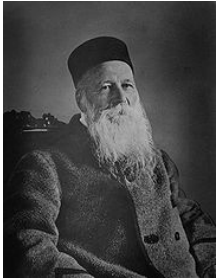
Ουσιαστικά, οι **Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ)** είναι εθελοντικές οργανώσεις που ασχολούνται, κατά κύριο λόγο, με τη συγκέντρωση και αποστολή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Υπολογίζεται ότι σήμερα υπάρχουν πάνω από 4.000 ΜΚΟ που έχουν την έδρα τους σε **κράτη-δωρητές** και άλλες 20.000 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στα **κράτη-αποδέκτες**. Βέβαια οι τελευταίες εξαρτώνται από τις πρώτες, των οποίων συνήθως αποτελούν παραρτήματα.

Τέλος, δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι *οι διεθνείς οργανισμοί είναι οι θεματοφύλακες του Διεθνούς Δικαίου*. Οποιαδήποτε παραβίαση των κανόνων του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, θα πρέπει να επισύρει άμεσα και αναπόδραστα τη διεθνή ευθύνη του παραβάτη, καθώς **το «jus in bello»** αποτελεί τη μοναδική προστασία του ανθρώπου από τον ίδιο τον άνθρωπο σε καιρό πολέμου.

Σε ότι αφορά την εφαρμογή του ανθρωπιστικού δικαίου σήμερα έχουμε τελικά κενό που πρέπει να καλυφθεί. Η πιστή εφαρμογή των κανόνων του ΔΑΔ είναι η πληρέστερη απάντηση που δίνεται.

Χρειάζεται αναθεώρηση το ΔΑΔ; Δύσκολο το ερώτημα, διότι οι εμπειρίες σε νομοπαρασκευαστικό επίπεδο μετά την 11/09 έχουν δείξει μια τάση των κρατών να χαλαρώνουν τις δεσμεύσεις που έχουν τα ίδια αναλάβει, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την τρομοκρατική απειλή -όπως κι αν την ορίζει το καθένα...

Υπάρχει τρόπος να «εκσυγχρονισθούν οι κανόνες ΔΑΔ χωρίς συμβιβασμούς»¹⁰. Τελικά -Ποιος είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα ο Κλαούσεβιτς ή ο Ντυνάν; -Ποια τα νομικά επιχειρήματα του βομβαρδισμού της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι, της καταστροφής της Δρέσδης ή της Βαρσοβίας; Διαφέρουν οι δύο περιπτώσεις; Έχει σημασία, εάν η Δρέσδη βρίσκεται στο επιτιθέμενο κράτος; -Μπορεί ένας μαχητής να πυροβολεί νόμιμα έναν άμαχο; -Μπορείς να στρατολογήσεις νόμιμα παιδιά;

Οι απαντήσεις που δίνονται πρέπει να καλύπτουν και να πείθουν, με σεβασμό στις παραδόσεις του ΔΑΔ. Πρέπει να βασίζονται στη κοινή λογική και αξιοπρέπεια, διότι **τελικά αυτές είναι και οι αρχές που οδήγησαν τον Ντυνάν στις σκέψεις ότι κάτι έπρεπε να αλλάξει μετά τη μάχη του Σολφερίνο.**

Το ΔΑΔ πρέπει να εκσυγχρονισθεί για να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις όπως τους μη κρατικούς δρώντες, ή την ρύθμιση των στρατιωτικών επιχειρήσεων που στρέφονται κατά της τρομοκρατίας

Ο ρόλος των περιφερειακών οργανισμών και των **μη κρατικών δρώντων** ως συντελεστών επίλυσης διεθνών διαφορών στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις εκπληρώνεται στα πλαίσια μιας συμπληρωματικής σχέσης με τα ΗΕ, εκεί που η ανάμειξη των ΗΕ δεν είναι απαιτούμενο όπως οι αποστολές του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, ή της Διεθνούς Αμνηστίας, ή της UNICEF, κ.α.

Η δύναμη των ΜΜΕ με την ικανότητα να διαμορφώνουν αντιλήψεις παγκοσμίως και συνεπώς να κερδίζεται ή να χάνεται η υποστήριξη της κοινής γνώμης, είναι πλέον ένα αδιαμφισβήτητο δεδομένο και επιδρά αποφασιστικά στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις.

Ενίσχυση και διεύρυνση του ρόλου των διεθνών κυβερνητικών και μη οργανισμών, προκειμένου να αποτελέσουν τους γεφυροποιούς του μεγάλου χάσματος και των έντονων αντιθέσεων που παρατηρούνται στη σημερινή παγκόσμια κοινωνία.

Αμβλυνση των οικονομικών ανισοτήτων Βορρά – Νότου και Δύσης –Ανατολής με τη στήριξη και εφαρμογή μέτρων για ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών κυρίως του τρίτου κόσμου. Εδώ μπορούν να βοηθήσουν ενεργά η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ, το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο κ.α. οργανισμοί.

Η χρήση βίας θα πρέπει να είναι το τελευταίο βήμα για τη διευθέτηση προβλημάτων οποιαδήποτε μορφής, ιδιαίτερα σε τεταμένες καταστάσεις που οδηγούν τελικά σε ένοπλες συρράξεις.

Απόλυτος σεβασμός του ΔΑΔ με πιστή εφαρμογή των κανόνων και των αρχών που απορρέουν από αυτό, του πολιτισμού, της ιστορίας αλλά και της αυτοδιάθεσης των λαών, μακριά από εθνικούς φανατισμούς και θρησκευτικές προκαταλήψεις.

¹⁰ Δρ. Μαρία Ντανιέλλα Μαρούδα Λέκτορας Διεθνούς Δικαίου, Τμ. Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου [ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ] 2009.

Λαμβάνοντας όλα τα παραπάνω υπόψη καταλήγουμε στο ότι η ύπαρξη του Διεθνούς Δικαίου, του ΟΗΕ αλλά και αξιόπιστων **μη κρατικών δρώντων**, όπως η Οργάνωση του Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού ή της Διεθνούς Αμνηστίας, της Οργάνωσης UNICEF, κ.α, παρόλο τις κατά καιρούς επικρίσεις που δέχονται, **δείχνουν ότι είναι η μόνη καταφυγή των αδυνάτων** αλλά και το ζητούμενο των ισχυρών, όταν αποζητούν τη νομιμοποίησή τους από τη διεθνή κοινότητα.

**«Το Δίκαιο μπορεί να είναι επιθυμία του ισχυρού
ΑΛΛΑ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΟΤΑΝ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ».**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ Αθήνα 1982 Σκαλτσά Κων/νου
- Θεωρία και Κείμενα του Διεθνούς Δικαίου Αθήνα 1996 Σκαλτσά Κων/νου
- Διεθνείς Οργανισμοί Τόμος "Α". Αθήνα 1997 Βαρουζάκης Σ
- Διεθνείς Οργανισμοί Τόμος "Β". Αθήνα 1999 Βαρουζάκης Σ.
- Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Καθηγητής Στέλιος Περράκης Πρόεδρος Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου - Μαρία -Ντανιέλλα Μαρούδα Λέκτορας Διεθνούς Δικαίου, Τμ. Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου. Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2001.
- ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ Δ.ΓΑΓΓΑΣ, Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ.
- ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ 2009.Δρ. ΜΑΡΙΑ ΝΤΑΝΙΕΛΛΑ ΜΑΡΟΥΔΑ Λέκτορας Διεθνούς Δικαίου, Τμ. Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ. «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων του δικαίου των ενόπλων συρράξεων». J EAN-MARIE H ENCKAERTS. Καθηγητής Στέλιος Περράκης Διευθυντής ΕΚΔΑΑΔ
- ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ Ίδρυμα Ερευνών Ελληνικής Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). ΣΕΘΑ Μάρτιος 2001 Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα Δικηγόρος, LL.M, Επιστημονικός Συνεργάτης της Επιτροπής για τη Διάδοση και την Εφαρμογή του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου..
- ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Κ. ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ
- Το νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συρράξεων, Τα Πρωτόκολλα της Γενεύης του 1977, Α. Σάκκουλας, Αθήνα 1989, Θ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ
- Τύποι πολέμων, προσδιορισμός και προστασία των αμάχων πληθυσμών. Στ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 1989.
- Η Διεθνής Κοινότητα σε κίνηση. Συμβολές στη Μνήμη Γεώργιου Τενενκίδη. Στ. Περράκης/ Μ.-Ντ. Μαρούδα. Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006.
- ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΡΡΑΞΕΩΝ. ΤΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΤΟΥ 1977. Επιμέλεια: ΣΤ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ. ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1989- ΚΩΝ/ΝΟΣ Π.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ (σελ.87)IE NOUVEAU DROIT TO NE~ INTERN A TIO N AI HUMANIT AIRE ΔΙΕΘ ΝΕΣ ΑΝ Θ ΡΩΠΙ APPLICABLE AUX CONFLITS ARMES. LES PROTOCOLES DE GENEVE DE 1977 (Editeur: s. PERRAKIS) PUBLICATIONS ANT. N. SAKKOULAS A THEN ES-KOMOTI NI 1989

-ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ. «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων του δικαίου των ενόπλων συρράξεων». J EAN-MARIE Η ENCKAERTS. Καθηγητής Στέλιος Περράκης Διευθυντής ΕΚΔΑΑΔ.

-ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ. Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ.Π. ΝΑΣΚΟΥ. ΠΕΡΡΑΚΗ. Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2005.

-ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ & ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΥΓΗ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006.

-Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ. Δυναμική και Αδυναμίες στην Παγόσμια Διακυβέρνηση. Χ. Φραγκονικολόπουλος. Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ

-ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ Ίδρυμα Ερευνών Ελληνικής Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). ΣΕΘΑ Μάρτιος 2001 Θεόδωρος Κουλουμπής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Γενικός Διευθυντής στο Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Επιστημονικός Συνεργάτης της Επιτροπής για τη Διάδοση και την Εφαρμογή του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου.

-Η Μεσόγειος προς τον 21^ο Αιώνα. Η Θέση της Ελλάδας, Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα, 1996. Θάνος Π. Ντόκος & Φίλιππος Τ. Πιέρρος,

- "Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ηλίου", Α. Ζιμπουλάκη "Διεθνές Δίκαιο" - Αθήνα 1979

-Ηνωμένα Έθνη

Γιόκαρης, Αγγελος. Διεθνές Δίκαιο Εναερίου Χώρου – Διαστήματος. Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα 1996.

Δίπλα, Χαριτίμη. Η Ελληνο-Τουρκική Διαφορά για την Υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 1992.

Εγχειρίδιο Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, Διεύθυνση Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, Αθήνα 1996.

Το Αιγαίο Πέλαγος και το Νέο Δίκαιο της Θάλασσας. Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα 1996. Περράκης, Στυλιανός (επιμ.)

-Ευρωπαϊκές Πολυεθνικές Δυνάμεις

Η Ευρωπαϊκή Άμυνα & Ασφάλεια στη Μεταψυχροπολεμική Εποχή. ΕΛΙΑΜΕΠ- Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα, 1997. Παρίσης, Ιωάννης

Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διεθνείς Οργανισμοί. Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας (ΕΠΥΕΘΑ), Αθήνα 1999.

ΜΕΛΕΤΕΣ

-Combined Joint Task Forces. Πολυεθνικές δυνάμεις κρούσεως του ΝΑΤΟ συγκροτημένες και δομημένες για μια συγκεκριμένη επιχειρησιακή απαίτηση. Σκοπός είναι η παροχή ευκαμψίας στη δομή του ΝΑΤΟ προκειμένου να διευκολυνθεί η πραγματοποίηση επιχειρήσεων ad hoc στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν οι σύμμαχοι που δεν μετέχουν στη στρατιωτική δομή καθώς και οι χώρες της «Σύμπραξης για την Ειρήνη». Ταξίαρχος ε.α. Ιωάννης Παρίσης

-Περίληψη της Μελέτης Graca Machel [υπηρέτησε ως Υπουργός Εκπαίδευσης στην πρώτη κυβέρνηση μετά την ανεξαρτησία της Μοζαμβίκης] για τις επιπτώσεις των ενόπλων συρράξεων στα παιδιά UNESCO.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ της ΔΑΣΠ/ΓΕΕΘΑ επί των Συνθηκών Μείωσης και ελέγχου συμβατικών Εξοπλισμών στην Ευρώπη.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ για τον ΟΑΣΕ του κ. Υππτος ε.α.Ι. Παρίσης

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ για Ζητήματα Ασφάλειας και Διεθνές Δίκαιο. Στ. Περράκης, Καθ. Παντ. Παν.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ για Διεθνές δίκαιο και εφαρμογές του στον 21ο αιώνα Στ. Περράκης, Καθ. Παντ. Παν.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ για Διεθνές ανθρωπιστικό Δίκαιο και οι προκλήσεις εφαρμογής του στις σύγχρονες Ένοπλες συρράξεις. Μ. Μαρούδα, Λεκτ. Παντ. Παν.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ Επεμβάσεις και Παγκόσμια - Περιφερειακή διακυβέρνηση. Στ. Περράκης, Καθ. Παντ. Παν.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκή Δημόσια τάξη – Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρ. δικαιωμάτων. Περράκης, Καθ. Παντ. Παν.

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ Ευρωκοινοβούλιο. Οργάνωση– λειτουργία – αρμοδιότητες. ΕΕ και Ελλάδα: εξελίξεις. Ι.Κοκκάλας Αναπλ. Διευθυντής Γραφείου ΕΕ στην Ελλάδα

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ. ΟΗΕ Π. Σιούσιουρας, Επικ. Καθ. Παν. Αιγαίου

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ. ΝΑΤΟ, η μετεξέλιξή του και οι περιφερειακές συγκρούσεις. Γ. Σέκερης πρέσβης ε.τ., ή Υππτος ε.α. Ι. Παρίσης

-Διάλεξη στη ΣΕΘΑ Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). ΚΕΠΠΑ – ΕΠΠΑ. Headline Goal 2010. ΝΑΤΟ και Ευρωπαϊκή Ένωση. Υππτος ε.α.Ι. Παρίσης

-ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ στη ΣΕΘΑ 21 Οκτ 09 ΣΕΘΑ Ζητήματα προσφυγής στη χρήση βίας και οικοδόμηση της ειρήνης στη διεθνή δικαιοταξία του 21ου αιώνα (case studies) Καθηγητής Στέλιος Περράκης –Λέκτορας Ντανιέλλα Μαρούδα

-ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ στη ΣΕΘΑ 18 Νοε 09 ΣΕΘΑ Ένοπλες συρράξεις και διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. 150 χρόνια μετά το Σοφλερίνο. Κεκτημένο - Προβλήματα – Προοπτικές. Καθηγητής Στέλιος Περράκης –Λέκτορας Ντανιέλλα Μαρούδα

-ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ στη ΣΕΘΑ Νοε 09 ΣΕΘΑ Διεθνείς οργανισμοί (Ηνωμένα Έθνη και Περιφερειακές Οργανώσεις) και εφαρμογές του διεθνούς δικαίου. Καθηγητής Στέλιος Περράκης –Λέκτορας Ντανιέλλα Μαρούδα

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

-Λευκή Βίβλος 2004. ΥΕΘΑ

-Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διεθνείς Οργανισμοί (ΕΠΥΕΘΑ 1999)

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

-ΥΕΘΑ

-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ- ΔΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.mfa.gr/20-11-2009

www.parliament.gr/20-11-2009

www.mnec.gr/el/23-12-2009

www.minagric.gr/greek/agro_pol/Domi.htm/4-1-2010

www.oas.org/en/21-12-2009

www.au.org/en/15-12-2009
www.un.org/4-1-2010
www.unhcr.org/4-1-2010
www.ilo.org/4-1-2010
www.ibrd.org/4-1-2010
www.ifc.org/4-1-2010
www.fao.org/4-1-2010
www.wcu.org/4-1-2010
www.nato.org/4-1-2010
www.osce.org/4-1-2010
www.oecd.org/4-1-2010
www.eu.org/4-1-2010
www.benelux.org/4-1-2010
www.aladi.org/4-1-2010
www.asean.org/4-1-2010
www.las.org/4-1-2010
www.nafta.org/4-1-2010
www.unesco.org/4-1-2010
www.nafta.org/4-1-2010
www.amnesty.org.gr/4-1-2010